

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs III. Vtrum dictio exclusiua, Solus, sit addenda termino essentialis
in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

ARTICVLVS III.

Utrum dictio exclusiua, Solus, sit addenda termino essentiali in diuinis.

179
6. dist. 21.
q. 1. ar. 1.
Lib. 2. c. 3.
a medio il-
lus tam. 1.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod dictio exclusiua, solus, non sit addenda termino essentiali in diuinis, quia secundum Philosophum in 2. elenc. * Solus est qui cum alio non est: sed Deus est cum angelis, & sanctis animabus. Ergo non possumus dicere Deum solum.

Lib. 6. de
tri. ca. 9.
princ. 10. 3.

2 Præterea. Quicquid adiungitur termino essentiali in diuinis, potest predicari de qualibet persona per se, & de omnibus simul: quia enim conuenienter dicitur sapiens Deus, possumus dicere, pater est sapiens Deus: **B** & trinitas est sapiens Deus: sed August. in 6. de tri. t. dicit, Consideranda est illa sententia, qua dicitur, non esse patrem verum Deum solum, ergo non potest dici solus Deus.

3 Præterea. Si hac dictio solus, adiungitur termino essentiali, aut hoc erit respectu predicati personalis, aut respectu predicati essentialis: sed non respectu predicati personalis, quia hæc est falsa: solus Deus est pater, cum etiam homo sit pater. Neque etiam respectu predicati essentialis, quia si hæc esset vera, solus Deus creat, videtur sequi, quod hæc esset vera, solus pater creat, quia quicquid dicitur de Deo, potest dici de Patre. Hæc autem est falsa, quia etiam Filius est creator. Non ergo hæc dictio, Solus, potest in diuinis adiungi termino essentiali.

Sed contra est quod dicitur i. ad Timot. primo, Regi sec. immortalis, inuisibili, soli Deo.

Respondetur. Dicendum, quod hæc dictio, solus, potest accipi ut categorematica, vel syncategorematica. Dicitur autem dictio categorematica, quæ absolute ponit rem significatam circa aliquod suppositum, ut albus circa hominem, cum dicitur homo albus. Si ergo sic accipitur hæc dictio, solus, nullo modo potest adiungi alicui termino in diuinis: quia poneret solitudinem circa terminum cui adiungeretur, & sic sequeretur Deum esse solitarium. Quod est contra prædicta. * Dictio verò syncategorematica dicitur, quæ importat ordinem prædicati ad subiectum, sicut hæc dictio omnis, vel nullus. Et similiter, hæc dictio, solus, quia excludit omne aliud suppositum à consortio prædicati. Sicut cum dicitur solus Sortes scribit, non datur intelligi quod Sor. sit solitarius: sed quod nullus sit ei cōsors in scribendo, quāuis cum eo multis existentibus. Et per hunc modum, nihil prohibet, hanc dictionem solus, adiungere alicui essentiali termino in diuinis, in quantum excluduntur omnia alia à Deo consortio prædicati. Vt si dicamus solus Deus est æternus, quia nihil præter Deū est æternū.

Ad primum ergo dicendum, quod licet angeli, & anima sancta semper sint cum Deo, tamen si non esset pluralitas personarū in diuinis, sequeretur, quod Deus esset solus, vel solitarius. Non enim tollitur solitudo per associationem alicuius, quæ est extranea nature, dicitur enim aliquis solus esse in horto, quāuis sint ibi multi plāta & animalia. Et similiter diceretur Deus esse solus vel solitarius, angelis & hominibus cum eo existentibus, si non essent in diuinis personæ plures. Consociatio igitur angelorum, & animarum, non excludit solitudinem absolutam à diuinis, multo minus solitudinem respectiuam, & per comparationem ad aliquod prædicatum.

D. 1052.

Ad secundū dicendum, quod hæc dictio solus, proprie loquendo, non ponitur ex parte predicati, & quod sumitur formaliter, respicit enim suppositum in quantum excludit aliud suppositum ab eo cui adiungitur. Sed hoc aduerbiū, tantū, cū sit exclusiuū, potest poni ex parte subiecti & ex parte predicati. Possumus enim dicere, tantum Sortes currit, i. nullus alius. Et Sortes currit tantum, i. nihil aliud facit. Unde non proprie dici potest,

A Pater est solus Deus, vel d. Trinitas est solus Deus, nisi D. 1132.
forte ex parte predicati intelligatur aliqua implicatio, ut dicatur, Trinitas est Deus, qui est solus Deus. Et secundum hoc etiam posset esse vera ista, Pater est Deus, qui est solus Deus, si relatiuum referret prædicatum, & non suppositum. August. autem cum dicit patrem non esse solum Deum, sed Trinitatem esse solum Deum, loquitur expositiue, ac si diceret, cum dicitur, regi seculorum inuisibili, soli Deo, non est exponendum de persona Patris: sed de sola Trinitate.

Ad Tertium dicendum, quod utroque modo potest hæc dictio solus, adiungi termino essentiali. hæc enim propositio: solus Deus pater, est duplex, quia ly Pater potest predicare personam Patris. & Et sic vera: non enim homo est illa persona; vel potest predicare relationem tantum. Et sic est falsa. Quia relatio paternitatis etiam in alijs inuenitur, licet non vniuocē. Similiter hæc est vera: solus Deus creat. nec tamen sequitur, ergo solus pater, quia, ut sophista dicit, dictio exclusiua immobilis at terminum cui adiungitur, ut non possit fieri sub eo descensus pro aliquo supposito. Non enim sequitur, solus homo est animal rationale mortale, ergo solus Sortes.

Sensus quæstionis.

PRO sensu quæstionis aduerte duo. Primum est, dictionem illam solus, hic sumi communiter seu indifferenter ad utramque significationem explicatam in corpore. Secundum est terminum essentialem hic accipi tam secundum se, quam prout substat prædicato essentiali aut personalis; nam priori modo sumitur in prima conclusione; posteriori autem modo in secunda, ut perspicue declaratur in respons. ad 3.

Forma Textus.

POSITA & explicata vna distinctione, respondet S. D. quæsitio duabus conclusionibus.

Distinctio est: Hæc dictio solus potest accipi dupliciter; vno modo ut categorematica: alio modo ut syncategorematica. Dictio categorematica est, quæ absolute ponit rem significatam circa aliquod suppositum, ut albus circa hominem, cum dicitur homo albus: Dictio verò syncategorematica dicitur, quæ importat ordinem prædicati ad subiectum: sicut hæc dictio omnis vel nullus; & similiter hæc dictio solus, quia excludit omne aliud suppositum à consortio prædicati; sicut cum dicitur, solus sortes scribit, non datur intelligi, quod sortes sit solitarius, sed quod nullus sit ei cōsors in scribendo, quāuis cum eo plures existant.

PRIMA CONCL. est si hæc dictio solus accipiatur ut dictio categorematica, nullo modo potest adiungi alicui termino in diuinis. Probat; quia poneret solitudinem circa terminum, cui adiungeretur, & sic sequeretur Deum esse solitarium, quod in articulo præcedente refutauimus.

SECUNDA CONCL. Si hæc dictio solus sumatur ut syncategorematica, nihil prohibet eam adiungi alicui essentiali termino in diuinis. Probat; quia possunt excludi cetera, quæ non sunt Deus, à consortio prædicati: ut si dicamus: solus Deus est æternus; quia nihil præter Deum est æternū.

Expositio Textus.

DISTINCTIONEM & vim probationis primæ conclusionis latius explicat S. Tho. in 1. dist. 21. q. 1. ar. 1. in c. quam doctrinam hic tangit in responsione ad primum.

Responsio ad secundum argumentum latè ex- Dubuario.
plicatur à D. Th. in 1. dist. 21. quæst. 2. art. 1. ubi

L. 3

tamen

186.

187.

tamen in duobus videtur huic suae doctrinae contrarius. Primum est; quoniam hic negat hanc dictionem *solus* proprie loquendo poni ex parte praedicati; quia praedicatum formaliter sumitur; dictio vero *solus* respicit suppositum, in quantum excludit aliud suppositum ab eo cui adiungitur. In primo vero sententia ait, quod quamvis dictio *solus* sit dispositio subiecti, non tamen oportet ut semper addatur ad subiectum; quia illud etiam quod in praedicato ponitur, potest significari ut suppositum alicui naturae vel proprietati, ratione cuius potest ab eo priuari consortium: ut si dicatur, *sortes est solus homo sedens*. Et quia natura diuina secundum se subsistens est, qualis nulla est natura creata: ideo potest illi addi haec dictio *solus* tanquam rei subsistenti, & excludet omnia extranea a participatione praedicati, ut sit sensus. Trinitas est solus Deus, id est Trinitas est ille Deus, praeter quem nullus alius est Deus. secundum est, expositio verborum Augustini; sic enim ait hic S. D. Aug. autem cum dicit Patrem non esse solum Deum, sed Trinitatem esse solum Deum, loquitur expositiue, ac si diceret; cum dicitur, *Regi saculorum inuisibili soli Deo*, non est exponendum de persona Patris, sed de sola Trinitate: At in primo sententia relata ex Magistro sententia hac expositione, eam rejicit dicens non videri multum necessarium ita dicere. Sed hac in nullo, si bene fuerint perpena, contradicunt; Nam hic affirmat nomen hoc *Deus* positum ex parte praedicati formaliter sumi, atque ideo non proprie dici, *Pater est solus Deus*, vel *Trinitas est solus Deus*, nisi forte (inquit) ex parte praedicati intelligatur aliqua implicatio, ut dicatur, *Trinitas est Deus*, qui est solus Deus. Quod idem affirmat in primo sententia. ubi considerata re significata per hoc nomen *Deus*, quae est natura diuina subsistens, dixit illi adiungi posse dictionem exclusiuam *solus*. Nec tamen affirmat expresse propriam esse loquutionem, sed hoc ipso quod praedicatum illud *Deus*, non consideratur ibi formaliter, sed materialiter tantum, redditur impropria propositio, quod ibidem declarat S. D. explicando praedictam implicationem in praedicato. In eadem tamen dist. q. 2. a. 2. affirmat dictam propositionem habere proprietatem locutionis: quod intelligendum est considerata re significata per illud nomen *Deus* scilicet diuina natura, quae est quid subsistens. Expositio vero verborum Augustini. quam ibidem retulit ex Magistro & hic approbat, non rejicitur absolute, sed ibi tantum dicitur non esse multum necessarium ad eam expositionem recurrere; quia scilicet potest alio modo sustineri veritas dictarum propositionum, ut ostendimus.

In eadem resp. agitur de sensu illius propositionis, *Pater est solus Deus*, de qua late differit S. D. in praedicta dist. q. 2. a. 2.

Plura hic notat Molina de dictione *solus*, quae non sunt necessaria; cum omnes illius acceptiones ad eas pertineant, quas S. D. expressit hic, & in 1. sententia. ut cuique ingenium habenti facile patet.

RESPONSIO ad tertium latius explicatur in allegata dist. quest. prima, art. primo, ad secundum, & quaestuncula secunda. Vide etiam quae scribit Iuanelius super hoc, & sequenti articulo.

ARTICVLVS QVARTVS.

Utrum dictio exclusiua possit adiungi termino personali.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod dictio exclusiua possit adiungi termino personali, etiam si praedicatum sit commune. Dicit enim Dominus ad patrem loquens, Ioan. 17. *Ut cognoscat te solum Deum verum*. Ergo solus Pater est Deus verus.

2. Praeterea. Matth. 2. dicitur, *Nemo nouit Filium nisi Pater*. Quod idem significat ac si diceretur, *solus Pater nouit Filium*. Sed nosse Filium est commune. Ergo idem quod prius.

3. Praeterea. Dictio exclusiua non excludit illud quod est de intellectu terminum cui adiungitur. Unde non excludit partem neque vniuersalem. Non enim sequitur, *solus Sortes est albus*, ergo manus eius non est alba. vel, ergo homo non est albus. Sed una persona est in intellectu alterius, sicut Pater in intellectu Filii, & e conuerso. Non ergo per hoc quod dicitur, *solus Pater est Deus*, excluditur Filius, vel Spiritus sanctus. Et sic videtur hac locutio esse vera.

4. Praeterea. Ab Ecclesia cantatur, *Tu solus altissimus Iesu Christe*.

Sed contra. Hac locutio, *solus Pater est Deus*, habet duas expositiones scilicet *Pater est Deus*, & nullus alius a Patre est Deus. sed hac secunda est falsa, quia Filius alius est a Patre, qui est Deus, ergo hac est falsa, *solus Pater est Deus*, & sic de similibus.

Respondeo. Dicendum, quod cum dicimus, *solus Pater est Deus*, hac propositio potest habere multiplicem intellectum. Si enim solus ponat solitudinem circa Patrem, sic est falsa secundum quod sumitur categorice. Secundum vero quod sumitur syncategorematicè, sic iterum potest intelligi multipliciter, quia si excludat a forma subiecti, sic est vera, ut sit sensus, *solus Pater est Deus*, id est ille cum quo nullus alius est Pater, est Deus. Et hoc modo exponit Augustinus in 6. de Trin. * cum dicit. *Solum Patrem dicimus*, non *Li & deiri*. quia separatur a Filio, vel Spiritu Sancto: sed hoc e. 7. in fine dicentes significamus, quod illi simul cum eo non sunt. Pater. Sed hic sensus non habetur ex consuetudo modo loquendi, nisi intellecta alia implicatione, ut si dicatur: ille qui solus dicitur pater, est Deus. Secundum vero proprium sensum excludit a consortio praedicati. Et sic, hac propositio est falsa, si excludit alium, masculinè. Est autem vera, si excludit aliud neutraliter tantum. quia filius est alius a patre, non tamen aliud, similiter & Spir. sanct. sed quia hac dictio, *solus*, respicit proprie subiectum (ut dictum est) magis se habet ad excludendum alium quam aliud. Unde non est extendenda talis locutio, sed pie exponenda, sicut inueniatur in autentica scriptura.

Ad Primum ergo dicendum, quod cum dicimus, *et solum Deum verum*, non intelligitur de persona patris: sed de sola trinitate, ut Aug. * exponit. Vel si Libro 6. de intelligitur de persona patris, non excluduntur aliae trine personae propter essentiae unitatem, prout ly *solus* excludit tantum aliud, ut dictum est.

Et similiter dicendum est ad secundum. Cum enim aliquod essentiale dicitur de patre, non excluditur filius, vel Spiritus Sanctus propter essentiae unitatem. Tamen sciendum est, quod in autoritate praedicta, hac dictio nemo, non idem est quod nullus homo: quod videtur significare vocabulum. Non enim posset excipi persona patris: sed sumitur secundum vsu loquendi distributiuè, pro quacunque rationali natura.

Ad Tertium dicendum, quod dictio d exclusiua non

150.
1. dist. 22. q.
1. art. 2. q.
4. con. c. 25.
pot. q. 10.
a. 4. ad 12.

Solutio.

Ar. pr. med.